

Et samfunn for de mange, ikke for de få

SVs hovedmål er små forskjeller og et samfunn med plass til alle. Et samfunn med plass for alle kan vi bare få ved å kjempe for de mange i samfunnet, ikke for de få på toppen. Samtidig står vi i en klima- og miljøkrise som ikke kan løses uten rettferdig fordeling.

Vi lever i en verden hvor mange føler utrygghet på grunn av krig, økte kostnader og klima- og miljøkrise. Økonomiske problemer preger hverdagen til mange. Men det finnes nok ressurser til å skape gode, trygge hverdager for alle.

Å skape gode, trygge hverdager krever at vi fordeler rettferdig, og at vi slutter å bruke og kaste mer ressurser enn vi har. Vi må stå sammen i fellesskap for å løse utfordringer. Men hvis vi skal være villige til å bidra til fellesskapet må vi også kjenne at fellesskapet jobber for oss. Det offentlige må gi trygge tjenester innen helse, omsorg, barnehage og skole, vei, vann og avløp og beredskap. Samtidig må vi legge til rette for at alle kan oppleve at de er del av et fellesskap, enten det er på jobb, frivillig arbeid eller i fritidsaktiviteter. Vi må legge til rette for at innbyggerne ønsker og har muligheter til å bidra til fellesskapet.

Kommunene leverer tjenester som er helt nødvendige for at innbyggerne skal ha trygge, gode hverdager, men har ikke økonomi til å utføre alle oppgavene slik som ønsket. Samtidig skapes det store verdier i kommunene.

SV vil føre en ansvarlig økonomisk politikk og næringspolitikk som gjør kommunene i stand til å gi best mulig tjenester, redusere de økonomiske forskjellene og skape arbeidsplasser der folk bor. Ansvarlighet er også å bevare natur, som er livsgrunnlaget vårt, bygge grønne arbeidsplasser og gjøre klimakutt.

Innholdsfortegnelse

En kommune med mindre økonomiske og sosiale ulikheter	3
Gode oppvekstvilkår for alle barn.....	4
Kunnskap som utvikler mennesker	5
Omsorg, verdighet, trygghet og selvbestemmelse	7
Næringsutvikling og arbeidsplasser	9
Areal og boligpolitikk	11
Lokale tiltak mot klima- og miljøkrise	13
En solidarisk flyktningpolitikk og fredsbyen Lillehammer	15
Kunst, kultur og idrett	16
Økonomistyring for trygghet og velferd.....	18
Frivillighet	19
Landbruk.....	20
Et likestilt og inkluderende arbeidsliv.....	22

En kommune med mindre økonomiske og sosiale ulikheter

Forskjellene i Norge øker. Flere lever i fattigdom, samtidig som de rikeste øker sine formuer og forbruk.

Ingen avkortning i ytelser

Det er særlig alvorlig at antall barn i familier med vedvarende lav inntekt øker. Samtidig kutter mange kommuner i ytelsene til barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp. SV har sørget for at NAV Lillehammer ikke gjør slike avkortninger. Det utgjør en viktig forskjell for barn og unge i husholdninger med dårlig råd.

Opplevelseskortet i Lillehammer kommune gir barn og unge tilgang til gode opplevelser. SV ser at behovet er større i en tid der flere familier har dårlig råd og vil styrke ordningen.

Gode møteplasser for alle

Det er viktig med gode møteplasser, også for de som har dårlig råd, helseutfordringer eller funksjonsnedsettelse. Det trengs flere møteplasser fordi behovene er ulike. Flere av innbyggerne med utfordringer innenfor rus og psykiatri savner et møtested som passer for dem.

Boliger for vanskeligstilte

Boligosiale tiltak er viktig for dem som står utenfor boligmarkedet.

Lillehammer kommune må ha en aktiv boligpolitikk overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Vi må gjennom Husbankens virkemidler og kommunale tiltak sikre at ressursvake førstegangskjøpere kan eie sin egen bolig og at leieprisene blir redusert. Kommunen må ha boliger og boligrådgivning tilgjengelig for personer som har vanskelig for å bo i egen bolig på grunn av psykiske- eller rusproblemer.

Skyhøye strømpriser er usosialt og en tung belastning for mange husholdningers økonomi. SV vil innføre en ordning med støtte til installasjon av varmepumper. Det vil både bidra til å redusere strømgregningen for de som får støtte og være et klimatiltak. SV vil i første omgang innrette ordningen for langtidsmottakere av sosialhjelp. Vi mener at målgruppen bør vurderes igjen når en har høstet erfaringer med ordningen.

SV vil:

- Sørge for at barnetrygden fortsatt holdes utenfor ved beregning av økonomisk sosialhjelp.
- Øke antall opplevelseskort i regi av kommunen slik at flere fra lavinntektsfamilier kan benytte seg av kultur- og aktivitetstilbudet i kommunen.
- Utrede behovet for et nytt lavterskel-møtested.
- Gjennom kommunale tiltak skaffe bolig til de som sliter med å komme seg inn på boligmarkedet.
- Gi startlån til boligsøkere som selv ikke har nok egenkapital.
- Opprette en kommunal boligrådgivningstjeneste.
- Innføre en stønadsordning for ENØK-tiltak, som innstallering av varmepumper, for langtids sosialhjelpsmottakere.

Gode oppvekstvilkår for alle barn

Trygge voksne, gode hjemmeforhold, opplevelse av tillit og tilhørighet i skole, barnehage og fritidsaktiviteter er sentralt for en god oppvekst. For å sikre alle barn en trygg oppvekst må det jobbes forebyggende.

Fritidstilbud

I Lillehammer finnes det flere gode fritidstilbud for barn og unge. Men det er behov for flere. Det er viktig at kommunen har et bredt og variert tilbud og at alle barn og unge skal ha mulighet til å jevnlig delta i en organisert fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes betalingssevne. SV vil videreutvikle BUA-ordningen og øke andelen opplevelseskort.

I en stadig mer gjennomorganisert hverdag er også det uorganiserte fritidstilbudet viktig. Det må finnes arenaer og møteplasser for uorganisert aktivitet for barn og unge. Fritidsklubber er gode møteplasser, og SV vil sikre videre drift og utvikling av juniorklubben Hiet og ungdomsklubben Plan-B.

Ung psykisk helse

Ungdom skal bli sett og hørt, og vi må øke innsatsen for å hindre at ungdom faller utenfor skole og samfunn. Satsing på psykisk helse er viktig også for ungdommer, og tilbudet innen psykisk helse må bli bedre. Tiltak slik som familieteamet, ungdomsbasen og ungdomshelsetjenesten skal være lavterskel-tilbud og må være i direkte dialog med barnet eller ungdommen som trenger det.

For mange unge blir stående uten tilbud om jobb eller opplæring/ utdanning. SV vil bidra til at kommunen har et samordnet tilbud slik at denne gruppa ikke ender opp med uføretrygd i ung alder.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

SV er opptatt av at helsestasjonen skal ha tilbud om god generell foreldreveiledning og oppfølging av hvert enkelt barn. Støtte i foreldreskapet kan bidra til utvikling av trygge barn som bidrar til redusert psykisk uhelse. Skolehelsetjenesten skal være til stede og tilgjengelig for elevene i Lillehammerskolen.

Vern av barn

Det skal være et stort fokus på forebygging i Lillehammer kommune. Det er et mål at familier og barn og unge skal få hjelp så tidlig som mulig i sårbare og vanskelige livssituasjoner. Samtidig trenger vi et sterkt og kompetent barnevern. Barns beste må bety at alle kommunens tjenester og ansatte jobber tverrfaglig.

SV vil:

- Øke det forebyggende arbeidet for barn og unge.
- Sikre videre drift og utvikling av Hiet og Plan-B.
- Videreutvikle BUA-ordningen og øke andelen opplevelseskort.
- Videreutvikle tiltak som er i direkte dialog med barnet eller ungdommen.
- Sikre nødvendig bemanning slik at barnevernet er i stand til å utføre sitt samfunnsoppdrag.

Kunnskap som utvikler mennesker

Barnehage

Gjennom sterke fellesarenaer gir vi barna våre de beste forutsetninger for å lykkes. Barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek og er første skritt på veien til livslang læring. SV vil prioritere tiltak som styrker kvaliteten i barnehagen, og vi vil ha en barnehage som gir alle barn like muligheter og bidrar til å utjevne sosial ulikhet.

Lillehammer er en kommune i vekst og vi trenger derfor flere barnehageplasser. SV vil sikre økt bemanning for de lavere årskullene i barnehagen og vi vil jobbe for profittfri velferd. Barnehager skal drives av kommunen eller ideelle organisasjoner, ikke store kommersielle selskap som tar utbytte.

Det er løpende barnehageopptak i Lillehammer selv om staten bare dekker ett opptak. Lillehammer SV vil jobbe for at ventetiden blir enda kortere.

Grunnskole

Grunnskolen legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunn og arbeidsliv. Alle barn og unge skal få like gode muligheter til å tilegne seg kunnskap og utvikle sine talenter, holdninger og verdier. Barn og ungdommer må mestre mange ulike fagfelt og trenes i å samarbeide med andre, være kreative og tenke kritisk. SV vil sikre et tilgjengelig og fleksibelt utdanningstilbud med høy kvalitet, og med gode rammebetingelser for ansatte og elever.

Gratisprinsippet skal stå sterkt i Lillehammer-skolen. Skoleturer med faglig innhold skal ikke være finansiert på dugnad. SV vil ta til orde for at det skal etableres egne rammer for dette.

Mindre måling, mer tillit

Lærerne må få mer tid til elevene og bruke mindre tid på andre ting. Grunnbemanningen i Lillehammerskolen må økes. Den politiske arbeidsgiverrollen må utøves via tillit og rammer, ikke via detaljstyring av lærernes arbeidshverdag. Vi ønsker mindre målstyring, testing og standardisering i skolene. SV vil innføre en tillitsreform i skolesektoren der tillit til lærernes faglighet og tillit til elevenes ferdighet vektlegges. Lek og kreativ læring må få større plass i skolen, spesielt for de yngste barna. Og det er et mål å innføre skolemåltid i grunnskolen.

En del av den norske modellen innebærer at det offentlige skal sikre utdanning til alle. Da blir det feil at skolene kun skal utføre deler av jobben, mens leksene overlates til barna og foreldrene. SV ønsker å åpne for et forsøk med leksefri skole. Karakterer i ungdomsskolen fremmer ikke læring, men øker presset på elevene. Målet må være å gi elevene nødvendig kunnskap slik at de blir forberedt til den videre utdanningen.

Høgskole

Rehabilitering og tilpasset gjenbruk av eksisterende bygninger være et avgjørende bidrag for en bærekraftig framtid. Derfor ønsker ikke Lillehammer SV at høgskolen skal flytte ut av eksisterende bygg for å bygge nytt i sentrum, når rehabilitering, utvikling og modernisering av høgskolens bygningsmasse på Storhove er mulig. Studiestedet skal videreutvikles slik at morgendagens krav til energiforbruk og behov for tilpassede arealer, særlig med tanke på film og TV-utdanningen, ivaretas.

Vi vil også arbeide for å påvirke finansieringsmodellen for høgskolesektoren slik at rehabilitering og tilpasset gjenbruk av eksisterende bygninger blir likestilt med nybygg der dette er mulig og ønskelig.

Struktur

SV prioriterer at kommunen skal ha en desentralisert barnehage- og skolestruktur. Dette innebærer blant annet bygging av ny skole og barnehage i Søre Ål og fortsatt barneskole i sentrum.

SV vil:

- Nye barnehager skal drives av kommunen eller ideelle organisasjoner.
- Gratisprinsippet må synliggjøres sterkere i Lillehammerskolen.
- Grunnbemanningen Lillehammerskolen må økes.
- At den politiske arbeidsgiverrollen gjøres via rammer, ikke via detaljstyring av lærernes arbeidshverdag.
- Gi lærerne mer tid til elevene ved å innføre en tillitsreform på skolene.
- Fortsatt ha en desentralisert barnehage- og skolestruktur.
- Bygge ny skole og barnehage i Søre -Ål.
- Utvikle og modernisere høgskolen.
- Arbeide for at den statlige finansieringsmodellen for høgskolesektoren likestiller rehabilitering og nybygg.

Omsorg, verdighet, trygghet og selvbestemmelse

Det er tid for moderasjon og måtehold uten å miste blikket for kvalitet i både omsorg- og oppvekstsektoren. SV ønsker en utviklingsorientert omsorgssektor som gir rom for å prøve ut nye løsninger til innbyggernes beste.

Det skal være trygt å bli gammel i Lillehammer. Alle eldre skal få en god alderdom uavhengig av hvor spreke de er, hvor de bor eller hvilket behov de har for omsorgstjenester. Kommunen skal sikre eldre og mennesker med funksjonsvariasjon muligheter for et aktivt og verdig liv.

Omsorg med høy kvalitet

SV vil prioritere omsorgssektoren og skjerme den for kutt i tjenestetilbudet. Dette innebærer å øke kapasiteten og styrke grunnbemanningen. Samtidig som vi er avhengig av å rekruttere medarbeidere til sektoren, må vi også sørge for å ta vare på de som er ansatte fra før. Det vil SV gjøre gjennom å innføre en tillitsreform og gi rom for faglig utvikling.

Det offentlige er best egnet til å tilby pleie- og omsorgstjenester med høy kvalitet. Det er viktig å sikre at skattepengene våre går til pleie og omsorg, ikke til utbytte til store, kommersielle velferdsprofitører. Lillehammer er en kommune der tjenester innen pleie og omsorg i all hovedsak utføres av kommunen selv. Det skal vi fortsette med. Vi vil ikke sette ut omsorgstjenester på anbud.

Bo hjemme så lenge som mulig

Mange eldre ønsker å bo i eget hjem og nærområde. Derfor må vi gi hjemmetjenesten gode rammevilkår slik at pleietrengende eldre kan bli boende hjemme så lenge de ønsker det. For å sikre at de eldre kan bo i sitt nærområde, ønsker SV å etablere omsorgsboliger i hele kommunen, ikke bare i sentrum.

Tilbudet til personer med demens og pårørende ved Meierigården må styrkes og utvikles. Det samme må aktivitetstilbudet i hjemmetjenesten.

Sykehjem

Eldre som ønsker og trenger sykehjems plass, skal være trygge på at de får god hjelp og tjenester med kvalitet og faglig sterke ansatte rundt seg. Beboere på sykehjem skal ha et variert tilbud om aktivitet. Lillehammer SV mener det er viktig at kommunen innhenter kunnskap om vellykkede tiltak fra andre kommuner.

SV er opptatt av at mennesker under 65 som har et større tjenestebehov fra kommunen som ikke kan løses i hjemmet, skal få dette i egnet bofellesskap eller i samlokaliserte boliger.

Meningsfylt aktivitet

Tilbudet for personer med rusproblemer må bli bedre. Vi vil særlig legge til rette for en mer systematisk bruker- og pårørendeinvolvering og finne metoder for å nå unge tidlig i rusforløp. Det er viktig at flere kommer i arbeid, har meningsfylt aktivitet og et tilfredsstillende sosialt nettverk.

Alle med funksjonsvariasjoner skal være trygge på at fellesskapet stiller opp. Dette gjelder også familier som skal få eller får et barn med funksjonsvariasjon. Kommunen skal sørge for at mennesker med funksjonsvariasjoner sikres frihet, selvbestemmelse og deltakelse i samfunn og arbeidsliv.

Tilbudet for rusavhengige og mennesker med funksjonsnedsettelse må bli bedre.

SV vil:

- Gjennomføre tillitsreformen i omsorgssektoren.
- Øke kapasiteten og styrke grunnbemanningen.
- Gi rom for faglig utvikling og ta vare på kompetansen i helse- og omsorgssektoren.
- Arbeide for å få ned sykefraværet i sektoren.
- Hindre kommersielle selskap adgang til omsorgssektoren.
- Gi mulighet for eldre til å velge bosted og type omsorg.
- Sørge for at mennesker under 65 år med større behov får tilpassede tjenester.
- Bidra til at kommunen tilbyr varierte og meningsfulle aktiviteter for ulike grupper.

Næringsutvikling og arbeidsplasser

Det er en stor bredde av offentlige virksomheter i Lillehammer. I tillegg er det private næringslivet i vekst hvor handel, reiseliv, bygg og anlegg, IKT og landbruk står sterkt. Med andre ord; mye går bra i Lillehammer, men SV ønsker at det skal bli enda bedre.

Handel

Et levende sentrum er viktig for at Lillehammer fortsatt skal være en attraktiv kommune å bo og jobbe i. Handelen i Lillehammer må utvikles med utgangspunkt i sentrum og gågata. Det er viktig at det finnes et mangfold av tilbud som er attraktiv for alle.

Dagens kjøpesentre er i direkte konkurranse med handelen i sentrum som allerede sliter på grunn av økt netthandel. Lillehammer SV ønsker ikke videre utvidelser av kjøpesentrene eller at handel i bydelssentre skal gå på bekostning av gågata. Viktige butikker som Vinmonopolet skal ikke flyttes ut av sentrum. Varetransporten inn til byen skal ikke hindres som følge av begrensninger i kjøre- og parkeringsmuligheter. For å gjøre sentrum mer attraktivt, vil vi legge til rette for mer torghandel.

Næringsutvikling

Lillehammer SV ønsker å fremme en aktiv nærings- og industripolitikk. En politikk som gir eksisterende virksomheter muligheter til å bli og utvikle seg på Lillehammer, og andre for å etablere seg her.

Egnede arealer for utvikling av industri og næring er et knapphetsgode på Lillehammer. Lillehammer SV vil kreve at ved omregulering av industri- og næringsarealer til andre formål, så skal egnede erstatningsarealer etableres.

Lillehammer SV vil kreve at arealene i størst mulig grad utnyttes slik at fotavtrykk reduseres og byggets volum brukes. Lillehammer SV vil ivareta industriens behov ved å i større grad legge til rette for bygningsmasser som fremmer samspill, muligheter for fleksibilitet og bruk av felles areaer og funksjoner. Dette er både arealeffektivt, energieffektivt og kostnadseffektivt.

Offentlig virksomhet

Lillehammer preges av at mange offentlige etater og institusjoner har sin virksomhet her. Disse arbeidsplassene er viktige for kommunen og Lillehammer-regionen. SV mener at kommunen må styrke sin innsats for å beholde disse arbeidsplassene og legge til rette for at de kan vokse.

Konkurransen med de andre Mjøsbyene må forvandles til samarbeid, og Lillehammers rolle som regionsenter og regionhovedstad må styrkes.

SV vil:

- Øke innsatsen for å skape nye og beholde eksisterende arbeidsplasser.
- Verne om sentrum som byens hovedpulsåre for handel og aktivitet.
- Ved omregulering av industri- og næringsarealer til andre formål kreve at det etableres egnede erstatningsarealer.
- Legge til rette for flere næringsarealer uten at det skjer på bekostning av dyrket mark.
- Skjerpe innsatsen for å beholde de offentlige arbeidsplassene i kommunen.

Areal og boligpolitikk

Gjennom arealpolitikken legges rammene for god samfunnsutvikling. SV vil sette natur, klima og folk først for å skape gode lokalsamfunn, både på kort og lang sikt.

Hele kommunen – både bygd og by

Det skal kunne bo folk i hele kommunen. SV vil legge til rette for boligetablering og omsorgsboliger i grendene, en desentralisert barnehagestruktur og raskt internett i hele kommunen.

Lillehammer skal være en by for innbyggerne, og for gode utbyggere. SV vil vektlegge innbyggernes hensyn i større grad ved nye boligprosjekter. SV vil hindre ytterligere sentralisering mot Oslo. Derfor ønsker vi at byen skal være et regionsenter for Gudbrandsdalen og utvikle et bredt og variert jobbtilbud både til egne innbyggere og til innbyggere i nabokommunene.

Miljøvennlig

Miljø- og klimahensyn skal prege kommunens arealpolitikk, både for å redusere klimautslipp og for å gjøre byen triveligere. SV vil ha mer plass til mennesker og mindre plass til bil i sentrum. Nye boligområder må legges nært skoler og serviceinstitusjoner slik at behovet for å bruke privatbil blir minst mulig. Transportbehovet må reduseres ved fortetting i eksisterende bolig- og industriområder. Fortettingen må gjøres slik at den ikke går på bekostning av byens egenart og innbyggernes livskvalitet. Fortetting i Lillehammer sentrum skal skje med respekt for eksisterende arkitektur, materialvalg og volum. Nybygg skal tilpasse seg i høyde med nabobebyggelse.

SV mener at det må etableres flere lekeplasser og aktivitetsparker, gis rom for trær og annen vegetasjon i sentrum og videreutvikle Terrassen og andre offentlige arenaer som byrom for alle.

Boliger for gode liv, ikke spekulasjonsobjekt

SV vil fremme bevissthet om, og en politikk for, boligutvikling- og bygging som i større grad reflekterer ulikheter i behov og livsvalg. SV vil fremme utvikling av sosiale boformer som fremmer trygghet, inkludering, deling og bærekraft. Særlig ut fra individets behov, men også av hensyn til miljø, areal-, ressurs- og energiutnyttelse.

SV vil at kommunen også skal ha gode boliger til mennesker i vanskelige livssituasjoner. Det må etableres et samarbeid mellom kommune, utbyggere og boligbyggelag for å opprette prosjekter på siden av det kommersielle markedet. Målet må være å tilby rimelige utleieboliger til de som ikke har råd, eller ønsker å eie egen bolig. Slike prosjekter må inkludere leie-til-eie-leiligheter.

Kommunen må legge til rette for førstegangsboliger og ungdomsleiligheter gjennom bruk av reguleringer, utbyggingsavtaler, egne prosjekter, krav til utbyggere og andre relevante virkemidler. Om nødvendig skal kommunen kjøpe opp grunn.

Utvikling av Sentrum Vest

Lurhaugen er blant de få områdene kommunen eier som egner seg til boligformål, og der kommunen kan legge tydelige føringer for bruken. SV vil derfor utrede Lurhaugen som en tett, flerfunksjonell bydel med et mangfold av boliger, serviceinstitusjoner og forretninger.

Forutsigbar

Saksbehandlingen i reguleringsaker skal være effektiv og forutsigbar. SV vil bidra til at kommunen er en forutsigbar planmyndighet gjennom å følge vedtatte planer og retningslinjer. Slik sørger vi for at aktører likebehandles.

SV vil:

- Legge til rette for boligetablering og omsorgsboliger i grendene, en desentralisert barnehagestruktur og raskt internett i hele kommunen.
- Legge nye større boligarealer i byen slik at det blir mulig å gå, sykle eller reise kollektivt til skole og serviceinstitusjoner, i størst mulig grad også til arbeidsplasser.
- Etablere flere lekeplasser og aktivitetsparker i kommunen.
- Stille krav til utbyggere av kommunale tomter med tanke på boligtype, leie-til-eie-leiligheter og avtale om kommunal gjenkjøpsrett.
- Bidra til at kommunen sikrer seg nye tomter, og at kommunen gjennom utbyggingsavtaler stiller krav til utbyggere av kommunalt eide tomter.
- Være en pådriver for å få kommunen til å igangsette et boligprosjekt innen den tredje boligsektor, dvs et samarbeid mellom kommunen, grunneier, utbyggere og boligsøkere.
- Utrede Lurhaugen som en tett, flerfunksjonell bydel med et mangfold av boliger, serviceinstitusjoner og forretninger.

Lokale tiltak mot klima- og miljøkrise

Vi står i en klima- og naturkrise der hele planetens framtid står på spill. Lillehammer må ta sin del av ansvaret for å redusere klimagassutslippene og bevare natur. Da må kommunen sette egne mål. SV mener at Lillehammers hovedmål på klima skal være å bli en klimanøytral kommune og nullutslippskommune innen 2030.

Nærnatur

Nærheten til utmark og turområder er en stor verdi ved Lillehammer, og betyr mye for innbyggere og tilreisende. SV har bidratt til å sikre at Sjøseterlia vernes mot utbygging. Hyttebygging skal ikke skje i viktige naturområder.

Mindre bil, mer kollektivt

Mindre bilbruk er nødvendig for å nå klima-målene. Lillehammer er også en av byene i landet med størst problemer når det gjelder luftkvalitet. Derfor støtter SV målet om nullvekst i persontransport i Lillehammer. Vi vil legge til rette for at folk går, sykler og tar kollektiv til jobb og fritidsaktiviteter. Lillehammer er en kommune som består av en bykjerne og flere levende bygdesamfunn. Det er viktig at det finnes transportløsninger som gjør at folk kan bo i disse bygdesamfunnene samtidig som de har tilgang til de tjenestene som er lokalisert i bysentrum.

Vi vil redusere bruken av korttidsparkering og er skeptisk til parkering i fjell.

Det er også nødvendig å redusere forbruket og øke ombruk og gjenbruk, både i kommunen og blant innbyggerne. Etablering av en minigjenbruksstasjon er et viktig bidrag til dette.

Å alltid presse på for avbøtende tiltak der store utbyggingsprosjekter truer dyreliv og natur er nødvendig av respekt for verdien av dyr og natur og for å verne om disse verdiene. Det er også nødvendig for at dyr og natur skal bli tatt med når en vurderer omkostninger ved store utbyggingsprosjekter.

Tog er også et mye brukt kollektiv-tilbud for Lillehamringer, både til pendling og fritidsreiser. Lillehammer SV krever en opprioritering av Intercity-utbyggingen, med dobbeltspor til Lillehammer før 2030. Vi ser dette i sammenheng med togforbindelsen Oslo – Trondheim, som bør spille en større rolle i gods- og persontransport.

Prioritert arbeid

Kommunen må bruke sin reguleringsmyndighet og rolle som innkjøper til å ivareta klima og miljø. Klima- og miljøarbeidet krever administrative ressurser for å kunne gjennomføre nødvendig utredning og planlegging, søke tilskuddsmidler og iverksette tiltak. Kommunens klimaregnskap og klimabudsjett er redskaper for å vite hvordan vi ligger an og planlegge tiltak.

SV vil:

- Gjøre Lillehammer til en klimanøytral kommune og nullutslippskommune innen 2030.
- Lage en strategi for forvaltning av utmark og verne viktige naturområder for alle former for byggeaktivitet.
- Fortsette å delta i sykkelbyprosjektet, og videreføre arbeidet med å gjøre det attraktivt å gå og sykle ved å bygge flere sammenhengende gang- og sykkelveger.
- Fortsette å påvirke fylkeskommunen for å utvikle og utvide kollektivtilbudet til alle bydelssentrene, og ta i bruk biogass på busser i byen.
- Prioritere at vedtatte tiltak for klima og miljø gjennomføres eller videreføres, og nødvendige administrative ressurser til dette arbeidet.
- Ved større utbyggingsprosjekter, slik som ny E6, vil SV stille tydelige krav og arbeide aktivt for avbøtende tiltak for folk, dyreliv og natur.
- Arbeide for dobbeltspor til Lillehammer.

En solidarisk flyktningspolitikk og fredsbyen Lillehammer

SV ønsker en asyl- og innvandringspolitikk som er solidarisk, rettssikker og rettferdig, samtidig som den sørger for at nasjonal sikkerhet og norske lønns- og arbeidsvilkår opprettholdes. Vi ser mulighetene i et mangfoldig samfunn, samtidig som vi erkjenner utfordringene for å lykkes med integrering.

Husrom

SV vil at Lillehammer skal bosette det antallet flyktninger vi får anmodning om fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) og gi positive signaler til at kommunen vil stille opp når det er behov. Vi mener at det er nødvendig å sikre et godt introduksjonsprogram og god språkopplæring for at flyktninger og innvandrere kan ta del i samfunnet. Kommunen må sørge for å gi nødvendig arbeidspraksis til de som er del av introduksjonsprogrammet slik at det blir lettere for dem å komme seg ut i jobb.

Hjerterom

Mange flyktninger og innvandrere synes det er vanskelig å komme inn i Lillehammer-samfunnet. Vi trenger gode møteplasser også utenfor det organiserte opplæringstilbudet kommunen har ansvar for.

Lillehammer er en kommune med innbyggere fra mange land. Vi skal være en inkluderende kommune med plass til alle, uten fordommer og rasisme. Ytringsfriheten skal vernes om. Men SV vil bekjempe rasistiske og fremmedfiendtlige holdninger og handlinger. Lillehammer har hatt fredelige markeringer for fellesskap og toleranse når ekstremister har vist seg i byen. Vinterpride er også et arrangement som fremmer toleranse.

Det er ikke bare bevisste og grove utsagn eller handlinger som kan ramme. SV mener at alle har et ansvar for å si fra når de ser ugreie eller uakseptable ytringer eller handlinger i hverdagen. Lillehammer har verdier og erfaringer knyttet til toleranse og dialog- og fredsarbeid som vi skal være stolte av og dele med besøkende og samarbeidspartnere.

SV vil:

- Bosette de flyktingene vi blir anmodet om.
- Fortsette å videreutvikle Lillehammer Læringssenter for å gi et godt tilbud til innvandrere i kommunen.
- Videreføre og videreutvikle tilbud for norsktrening og inkludering gjennom Frivilligsentralen og organisasjoner i kommunen.
- At Lillehammer skal markere seg som freds- og solidaritetsby overfor besøkende og samarbeidspartnere.

Kunst, kultur og idrett

En aktiv offentlig kulturpolitikk er nødvendig for å sikre et bredt kunst- og kulturliv i Lillehammer. Offentlig kulturpolitikk handler om å skape mangfold på en armlengdes avstand.

Uredigerte møter

Kulturpolitikken er avgjørende for et levende offentlig og kritisk ordskifte og er en vesentlig del av demokratiet. SV står for en liberal kulturpolitikk. Vi vil bekjempe sensur og oppmuntre til kunst og kultur som utfordrer oss. Vår støtte til flerkulturelle, solidaritetsfremmende og demokratiserende kulturtiltak skal aldri innebære at vi stenger for kunst og kultur som verdimeslig eller ideologisk står oss fjernt.

Kulturens grunnmur

Folk flest er brukere eller utøvere av kunst og kultur. Vi hører på musikk, ser film, leser bøker eller opplever kunst i alt fra reklame til det offentlige rom. Vi bruker kultur til å koble ut og slappe av, men også til selvutvikling og refleksjon. I Lillehammer skal det være gode rammevilkår for å både oppleve, skape og utøve kunst og kultur.

Amatører og frivillige utgjør grunnmuren i kulturlivet i Lillehammer. Herfra rekrutteres både publikum til den profesjonelle delen av kulturlivet, og talenter som senere blir profesjonelle utøvere. Amatørkulturen gir også profesjonelt arbeid til dirigenter, instruktører osv. Det er avgjørende å sikre amatører gode muligheter til å få opplæring, og utøve og utforske ulike kulturelle uttrykk. SV vil sikre det frivillige kulturlivet gode og trygge økonomiske vilkår, slik at det kan bidra til å berike innbyggernes liv både som utøvere og publikum.

Festivalbyen

Vi er en av Norges beste kulturbyer og arrangerer flere store kulturfestivaler. Det hadde ikke vært mulig uten den sterke satsingen på kunst og kultur i byen. Denne satsingen må videreføres.

Bibliotek, litteraturhus og kino

Lillehammer kommune har allerede et godt bibliotektilbud med utvidede åpningstider. Vi må fortsette utviklingen av folkebibliotekene og Litteraturhuset. Vi har en av Norges beste kinoer, og kinotilbudet skal videreutvikles.

Breddeidretten skal prioriteres

Kommunens idrettspolitikkk skal i størst mulig grad være basert på prinsippet om at breddeidretten skal prioriteres. Breddeidretten er en viktig faktor for å integrere tilflyttere, og for kontakt mellom ulike sosiale grupper. Kommunen må derfor bidra til at flest mulig idrettstilbud er tilgjengelig for alle som vil.

Oppgradering og vedlikehold av idrettsanlegg som brukes av lag, foreninger og lokale klubber, skal prioriteres. Det er viktig at det finnes gode lavterskeltilbud for økt fysisk aktivitet for alle. SV vil derfor etablere flere aktivitetsparker i kommunen som et folkehelseiltak.

Det er manglende kapasitet til å spille fotball innendørs i Lillehammer kommune. Behovet for investering i en fotballhall må likevel ses i sammenheng med investeringer i skole, barnehage og omsorg. Derfor ønsker SV å se på mulighetene til å etablere en nøktern letthall på Stampesletta.

Kommersielle idrettsarrangementer

Store kommersielle arrangement skal ses i sammenheng med idretten ellers og ikke som et næringspolitisk virkemiddel. Kommunen skal ikke finansiere kommersielle idrettsarrangement. Dersom det skal arrangeres World cup, må det finansieres av næringslivet for eksempel gjennom en form for turistskatt. Kommunens ambisjon om å være den mest komplette vintersportsdestinasjonen må revurderes.

Friluftsliv

Gjennom friluftslivet blir folk glad i natur, og det er bra for folkehelse. Kommunen må legge til rette for at alle som ønsker det skal ha god tilgang til naturen. Lillehammer kommune har flere badeplasser. Kommunen må sørge for et godt vedlikehold og drift av disse blant annet ved å legge til rette for god søppelhåndtering.

SV vil:

- At det skal eksistere gode amatørtilbud og lokale scener.
- Sikre gode økonomiske rammebetingelser og ubyråkratiske støtteordninger for det frivillige kulturlivet.
- Prioritere breddeidretten.
- Bygge ny nøktern fotballhall så lenge det ikke skjer på bekostning av investeringer i skole, barnehage og omsorg.
- Avslutte kommunens direkte økonomiske deltakelse i kommersielle idrettsarrangement. Det er ikke en kommunal oppgave å arrangere World cup.
- Oppgradere Vingromdammen og utvikle Badedammen til å bli en badeplass for alle.

Økonomistyring for trygghet og velferd

SV vil føre en ansvarlig økonomisk politikk som gir grunnlag for arbeid til alle, lave utslipp, mindre økonomiske forskjeller og gode velferdstjenester til alle innbyggere. Det er et svært viktig mål for SV at de økonomiske og sosiale forskjellene mellom innbyggerne i Norge skal være små.

Velferd settes først

Når overføringene fra staten stadig blir mindre, blir det vanskelig å drive kommunale tjenester på en god måte. SVs hovedprioritering i Lillehammer kommune er velferd.

For å gi innbyggerne gode tjenester er kommunen avhengig av inntekter fra kommunale skatter og avgifter. Disse kan virke urettferdig ved at de rammer skjevt, spesielt når avgiften er den samme for alle uavhengig av inntekt. Nasjonalt ønsker SV å endre kommunale avgifter til å bli progressive slik at de kan tilpasses folks inntektsnivå. Det er også viktig at kommunen ikke tar inn mer i avgifter enn nødvendig, og bunnfradraget for eiendomsskatt må heves.

Vedlikehold

Lillehammer kommune har stort etterslep på kommunale bygninger. I kommende periode vil vi prioritere videreutvikling av oppvekst og eldreomsorg. Kommunen har gjennom denne perioden bygget opp disposisjonsfondet til et akseptabelt nivå. Vi ønsker nå å trappe ned oppbyggingen av fondet, men samtidig ha en ansvarlig økonomistyring som opprettholder nivået på fondet.

SV vil:

- Utrede flere interkommunale løsninger.
- Prioritere bevilgninger til helse, omsorg og oppvekst.
- Forvalte kommunens eiendom i offentlig regi.
- Prioritere vedlikehold av kommunale bygg og anlegg.
- Ved behov for nybygg velge nøkterne løsninger.
- Ha en ansvarlig styring og forvaltning av kommunens økonomi.

Frivillighet

Frivillige organisasjoner og frivillig arbeid er et viktig bidrag til norsk demokrati, lokalt kulturliv, inkludering og omsorg. Uten frivillige organisasjoner og enkeltpersoners innsats vil mange viktige aktiviteter og tjenester i Norge stoppe opp.

Felles innsats

Frivillig arbeid skal ikke erstatte kommunens ansvar og tjenester, men er et nødvendig supplement. Derfor ønsker SV å gi frivillige organisasjoner gode og forutsigbare rammebetingelser og stimulere til vekst og utvikling på frivillighetens egne premisser. Frivilligheten må få bruke mest mulig tid på aktivitetene og minst mulig på byråkrati.

Frivillighet gir attraktivitet

De frivillige i Lillehammer er med på å gjøre kommunen til et bedre og mer attraktivt sted for alle. Det er viktig at de frivillige får best mulig rammevilkår slik at de kan bruke tid på sine aktiviteter. Kommunen må bidra med sitt for å skape forutsigbarhet for frivilligheten, slik som redusert husleie og tilskudd for å øke integrering og inkludering.

I Lillehammer deltar mange i en eller annen form for frivillig aktivitet. Det gjelder i alt fra idrett til lokale grendeutvalg. Mange bruker hundrevis av timer for å muliggjøre ulike arrangement og aktiviteter.

Det bør være en lav terskel for å komme i kontakt med lokale lag og foreninger. Samtidig sliter mange lag og foreninger med å nå ut med informasjon om sine tilbud.

SV vil:

- etablere en ordning med redusert husleie ved leie av kommunale lokaler og anlegg.
- Sikre tilskudd til grendeutvalgene i kommunen.
- Gi tilskudd til lag og foreninger innen kultur og idrett slik at de kan gjennomføre tiltak som støtter integrering og inkludering.
- Bedre kommunens informasjonsformidling om lokale lag og foreninger og bistå dem med kursing i informasjon.

Landbruk

Landbruket har en stor samfunnsmessig betydning, og bidrar til spredt bosetting, livskraftige bygder, sysselsetting, lokal beredskap og matsikkerhet.

Matsikkerhet

Det er et nasjonalt mål å øke selvforsyningsgraden vår. Likevel går andelen dyrkbart areal ned. Å importere mat er verken miljøvennlig eller solidarisk. Import av matvarer fra fattige land fører ofte til økte matvarepriser for eksportlandene, økt utslipp på grunn av transport og dårligere vilkår for norske bønder. SV vil ha en landbrukspolitikk som tar vare på jorda og sikrer matproduksjon på lokale ressurser.

Den sterke sentraliseringen av landbruket, der eiendom og inntekter blir fordelt på stadig færre hender, må snu. De siste års endring av produksjonstak har fått markedet i ubalanse og presser mindre bruk ut av næringa. SV vil prioritere små og mellomstore bruk, og sikre drift og bosetting på gårder ved å opprettholde bo- og driveplikten.

Ingen nedbygging av matjord

Næringen er under sterkt press fra store boligbyggerselskaper og vegbygging. Vern av matjord må derfor være en av kommunens hovedprioriteringer.

Dersom det av samfunnsmessige viktige hensyn allikevel må bygges på dyrkbar jord, skal matjorda tas vare på. Bygging på dyrkbar mark skal kun skje dersom det kan sikres at det etableres et nytt dyrkbart areal på minst samme størrelse. Målet må være at det totale jordbruksarealet i kommunen ikke skal bli mindre enn i dag. Bolig- og hyttebygging skal ikke skje på beiteområder. For å sikre en god og bærekraftig forvaltning av jordbruket i kommunen må faglagene bli hørt i større grad enn i dag, og tilskuddsordning for jordvern og restaurering av myr må videreføres.

Omsorg for både bonde og dyr

I alle yrker kan psykisk uhelse gi manglende evne til å gjennomføre arbeidsdagen. I landbruket kan det blant annet resultere i manglende dyrevelferd. SV vil sikre at landbrukskontoret har ressurser til å gå inn i dette.

Kommuneskogen

SV vil beholde kommuneskogen, og forvalte eierskapet aktivt gjennom å satse på forskning og utvikling av skogsdrift og skogens ressurser. Det er viktig å fortsatt drifte skogen på en bærekraftig og økonomisk forsvarlig måte. Frivillig vern av skog er en god ordning.

SV vil bidra til å oppfylle Montrealavtalens mål om vern av minst 30 % av klodens land- og havområder. Vi vil derfor ta kampen for å styrke forvaltningen av vernet i de områdene av kommunen som allerede er vernet, og se på muligheten til å verne mer.

SV vil:

- Prioritere små og mellomstore bruk.
- Sikre drift og bosetting på gårder ved å opprettholde bo- og driveplikten.
- Prioritere sterkt jordvern i arealpolitikken.
- At det totale jordbruksarealet i kommunen ikke skal bli redusert som følge av byggeaktivitet.
- Drifte kommuneskogen på en bærekraftig og økonomisk forsvarlig måte.
- Styrke forvaltning av vernet natur.
- Se på muligheten til å verne mer, herunder frivillig skogvern.

Et likestilt og inkluderende arbeidsliv

Lillehammer trenger alle hoder og hender som kan jobbe i årene framover. SV ønsker at alle som kan jobbe, skal komme i arbeid.

Arbeidsgiver

Den beste velferden skapes av trygge og kompetente ansatte som er sikret reell medbestemmelse på arbeidsplassen. Dette ønsker SV å bidra til i nært samarbeid med de tillitsvalgte og på grunnlag av et tillitsfullt partssamarbeid.

For at Lillehammer kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver som sikrer gode velferdstjenester, må arbeidsgiverpolitikken ivareta den enkelte arbeidstaker gjennom å tilby hele, faste stillinger og gode muligheter for kompetanseutvikling. Bedre grunnbemanning er også avgjørende for å sikre kvalitet og å være attraktiv som arbeidsgiver i fremtiden.

Likelønn og heltid

Som kvinnerik arbeidsplass har kommunen et særlig ansvar for å fremme likestilling i arbeidsgiverpolitikken. Rett til heltid og likelønn er en viktig del av kampen mot økte forskjeller. Kvinner tjener fremdeles mindre enn menn, jobber mer ufrivillig deltid og har større press på lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår. SV vil ha en aktiv arbeidsgiverpolitikk, og søke samarbeid med fagbevegelsen for å sikre rett til heltid og likelønn i kommunen. SV vil sikre trygge arbeidstidsordninger og verne om normalarbeidsdagen. Av samme grunn ønsker vi søndag som en felles fridag.

Fagopplæring

Norge trenger flere fagarbeidere i framtiden. Den beste måten å sikre at vi har fagarbeidere på, er å tilby ungdommer lærlingplasser. Kommunen må selv gå i front som eksempel og ansette flere lærlinger. Samtidig må det stilles krav til antall læreplasser ved offentlige innkjøp som gjøres av kommunen.

Arbeidstrening og tilrettelagt arbeid

De fleste som sliter økonomisk, står enten utenfor arbeidslivet, eller jobber i et lavtlønnsyrke og/eller jobber ufrivillig deltid. SV arbeider for et inkluderende arbeidsliv for personer med funksjonsvariasjon, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn. Kommunen må gå foran med et godt eksempel som arbeidsgiver. Det er også viktig at kommunen har gode tilbud for arbeidstrening og tilrettelagt arbeid.

SV vil:

- Videreføre Lillehammer kommunes arbeid med heltidskultur, spesielt innen helse og velferd.
- Redusere bruken av midlertidige stillinger og vikarer til et minimum gjennom økt grunnbemanning.
- Jobbe for likelønn. SV vil støtte avtaler mellom partene i arbeidslivet som fremmer likestilling og initiativ som fremmer likelønn.
- Sikre flere lærlingplasser i kommunen ved at kommunen tar inn flere lærlinger og samtidig setter krav til at bedriften har lærlinger ved offentlig innkjøp.
- Videreføre og styrke kommunens jobbredde tilbud.